

AİLE REHBERİ · AİLELER

Kekeleyen çocuğun ailesi için öneriler

Kekeleyen bir çocuğun ailesi için gündelik konuşma, çocukla kekemelik hakkında konuşma ve okulla iletişim önerileri. Önerilerin kanıt sınırları da belirtiliyor.

Mete Orçun Bayrakdar, Uzman Dil ve Konuşma Terapisti · 16 Eylül 2026

Bu rehber kimin için?

Kekeleyen bir çocuğun ailesi için hazırlandı. Evde ve okulda gündelik iletişimi kolaylaştırabilecek öneriler içerir. Öneriler değerlendirmenin ve terapinin yerini tutmaz.

Önce bilmekte yarar var

- Amerikan Konuşma-Dil-İşitme Derneği'ne (ASHA) göre duygusal sorunlar ve ebeveynlik tarzı kekemeliğe neden olmaz (American Speech-Language-Hearing Association [ASHA], t.y.).
- Takılmaların sıklığı ve şiddeti günden güne, ortamdan ortama değişebilir. Sakin geçen birkaç gün kekemeliğin geçtiğini tek başına göstermez (ASHA, t.y.).
- Kekemelik yalnızca duyulan takılmalardan oluşmaz. Çocuğun konuşmaya dair duyguları ve çevrenin tepkileri de tabloya katılır (ASHA, t.y.).

Gündelik konuşmada yardımcı olabilecekler

Aşağıdaki öneriler ASHA'nın klinik rehberinden, NIDCD ve NHS'nin aile bilgilendirmelerinden ve STAMMA'nın ebeveyn sayfasından derlenmiştir (ASHA, t.y.; National Institute on Deafness and Other Communication Disorders [NIDCD], 2017; National Health Service [NHS], 2023; STAMMA, t.y.-c).

- Çocuğunuz konuşurken nasıl söylediğine değil, ne anlattığına odaklanın.
- Söylemek istediği sözcüğü bekleyin ve dikkatle dinleyin.
- Doğal göz temasını sürdürün, çocuk takılırken de bakışınızı kaçırmayın.
- Kendi konuşmanızı biraz yavaşlatın ve duraklarınızı uzatın. Sakin konuşmak çocuğun hissettiği zaman baskısını azaltmaya yardımcı olabilir.
- Tek seferde bir soru sorun ve yanıt için zaman bırakın.
- Küçük çocukla konuşurken kısa cümleler ve sade bir dil kullanın.
- Günde birkaç dakika, ekranlar kapalıyken baş başa zaman ayırın.
- Ailede sırayla konuşmayı ve birbirini dinlemeyi destekleyin.
- Evdeki ortamı olabildiğince sakin tutun ve çocuğa konuşma fırsatı verin.

Kaçınılması önerilenler

- Cümlesini onun yerine tamamlamayın, söyleyeceği sözcüğü tahmin etmeyin (NHS, 2023; STAMMA, t.y.-c).
- Sözünü kesmeyin ve acele ettirmeyin (NHS, 2023).
- "Yavaş konuş", "derin bir nefes al" gibi uyarılardan kaçınin (NHS, 2023; STAMMA, t.y.-c).
- Konuşmasını "iyi" ya da "kötü" diye nitelemeyin. Değişimi anlatmak için "daha çok", "daha az" gibi sözcükler kullanılabilir (STAMMA, t.y.-c).

- Takıldığı anda kaygınızı yüzünüze yansıtmamaya çalışın (STAMMA, t.y.-a).
- Kekemeliğin nedenini kendinizde aramayın. STAMMA, ailenin yaptığı hiçbir şeyin kekemeliğe yol açmadığını vurgular (STAMMA, t.y.-a).

Önerilerin kanıtı ne kadar güçlü?

Öneriler kurumsal aile bilgilendirmelerine ve klinik rehberlere dayanır. Nippold ve Rudzinski (1995) alanyazını eleştirel olarak inceledi. Ebeveynin konuşma hızını, söz kesmesini ve soru sormasını değiştirmenin çocuğun akıcılığını kolaylaştırdığına dair nesnel destek sınırlıydı. "Nefes al" ya da "baştan söyle" gibi uyarıların etkisini doğrudan sınavan kontrollü bir araştırmaya da rastlanmamıştır.

Öneriler kesin kurallar değildir. Çocuğun rahat konuşabileceği bir ortam için yol gösterici olarak düşünülebilir. Araştırma bulgularının ayrıntılı tartışması kekeleyen çocukla konuşmayı ele alan yazıda yer alıyor.

Çocuk kekemeliği hakkında konuşmak isterse

- Çocuk konuyu açtığında kekemelik hakkında açık ve dürüst konuşun (NIDCD, 2017).
- Bazı takılmaların olmasında sorun olmadığını ve takılrsa da anlatabildiğini hissettirin (NIDCD, 2017).
- Kısa ve sakın bir cümle çoğu zaman yeterlidir: "Pek çok kişi konuşurken kelimelere takılır, takılman sorun değil" (STAMMA, t.y.-c sayfasındaki örnekten uyarlandı).
- Çocuğunuzu takılsın ya da takılmasın, söyledikleri için takdir edin (STAMMA, t.y.-c).
- Çocuğun sözlü ve sözsüz tepkilerini fark edip destekleyici biçimde yanıt vermek önemlidir (ASHA, t.y.).

Okulda ve öğretmenle iletişim

Aşağıdaki öneriler STAMMA'nın öğretmenlere yönelik sayfasından derlenmiştir (STAMMA, t.y.-b).

- Öğretmene çocuğunuzun kekeleyişini ve evde neyin yardımcı olduğunu anlatın.
- Öğretmenin, neyin yardımcı olduğunu çocuğa baş başayken sorması önerilir.
- Yoklamada ad okuma ve sesli okuma zorlayıcı olabilir. Öğretmen bu etkinlikleri çocukla birlikte planlayabilir.
- Sınıfta çocuğun konuşmasına dikkat çekmemek, sözünü tamamlamamak ve acele ettirmemek önerilir.
- Alay ve zorbalık konusunda uyanık olunmalı, fark edildiğinde hemen adım atılmalıdır. Kekeleyen çocukların zorbalığa uğrama olasılığı daha yüksek olabilir (ASHA, t.y.).
- Terapi sürüyorsa öğretmenin sürece katılması planın parçası olabilir. Terapistler öğretmeni bilgilendirebilir ve sınıfta kullanılabilecek yolları birlikte planlayabilir (ASHA, t.y.).

Ne zaman bir uzmana başvurmalı?

Aşağıdaki durumlarda bir dil ve konuşma terapistinden değerlendirme alınması düşünülebilir:

- Kekemelik 3-6 aydır sürüyorsa, konuşurken zorlanma davranışları görülüyorsa ya da ailede kekemelik öyküsü varsa (NIDCD, 2017).
- Çocuk takılmalarından üzülen, konuşmaktan kaçınıyor ya da dinleyenlerin tepkisinden rahatsız oluyorsa (ASHA, t.y.).
- Konuşurken bedensel gerginlik, göz kırpmaya ya da baş sallama gibi davranışlar eşlik ediyorsa (ASHA, t.y.).
- Dil gelişimi ya da konuşma sesleriyle ilgili başka kaygılar da varsa (ASHA, t.y.).
- Aile olarak çocuğun konuşmasından kaygı duyuyorsanız. NHS, çocuğun konuşma ve dil gelişimiyle ilgili kaygıda en kısa sürede danışılmasını önerir (NHS, 2023).

Değerlendirme her zaman hemen terapiye başlamak anlamına gelmez. Okul öncesi çocukta değerlendirmenin temel sorularından biri, izlem mi yoksa terapi mi önerileceğidir (ASHA, t.y.). Olağan akıcısızlığın kekemelikten nasıl ayrıldığı 3 yaşında kekemeliği ele alan yazıda anlatılıyor. İyileşme oranları kekemeliğin kendiliğinden geçip geçmediğini ele alan yazıda yer alıyor. Değerlendirme ve terapi süreci için kekemelik sayfasına bakılabilir.

KAYNAKLAR

- American Speech-Language-Hearing Association. (t.y.). *Stuttering, cluttering, and fluency* [Practice portal]. <https://www.asha.org/practice-portal/clinical-topics/fluency-disorders/>
- National Health Service. (2023). *Stammering: Treatment*. <https://www.nhs.uk/conditions/stammering/treatment/>
- National Institute on Deafness and Other Communication Disorders. (2017). *What is stuttering? Diagnosis & treatment*. <https://www.nidcd.nih.gov/health/stuttering>
- Nippold, M. A., & Rudzinski, M. (1995). Parents' speech and children's stuttering: A critique of the literature. *Journal of Speech and Hearing Research*, 38(5), 978–989. <https://doi.org/10.1044/jshr.3805.978>
- STAMMA. (t.y.-a). *If your child is stammering (stuttering)*. <https://stamma.org/get-help/parents/help-if-child-stammers>
- STAMMA. (t.y.-b). *Supporting pupils who stammer*. <https://stamma.org/get-help/supporting-someone-who-stammers/teachers>
- STAMMA. (t.y.-c). *Talking with a child who stammers*. <https://stamma.org/get-help/parents/talking-child-who-stammers>

Mete Orçun Bayrakdar, Uzman Dil ve Konuşma Terapisti · Liya Psikolojik Danışmanlık Merkezi, 1953. Sokak No: 8, Ümitköy, Çankaya / Ankara · 0530 948 55 32 · metebayrakdar@gmail.com

Bu rehber genel bilgilendirme amacı taşır. Bireysel değerlendirme, tanı veya bir sağlık profesyonelinin görüşünün yerine geçmez. Güncel sürüm: ankaradilterapisi.com/kaynaklar/kekeleyen-cocugun-ailesine-oneriler/ · 16 Eylül 2026